Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

Серлоло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дени ◆ ШИНАРА, 14 СЕНТЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 110 (6676). ◆ Мах 3 кеп.

ЦІЕЙШ ДЕЗДАРГА ДОЛХАШ

Нохч-Гіалгіайчен къахьегамхой баха ма боаггіара накъвбаха кийчлуш ба гарга кхоачаш латтача мехка а автономии республика а цІейш — СССР хьаль 60 шу, Нохч-Гіалгіайчен автономе 60 шу, из шиъ лоІамагІа Россеиа юкъеяха 200 шу дилар — деэдарга.

Нохч-Гіалгіайчен автономи хьаяр боккха лоархІам болаш хилар нохчийн гІалгІайн экономически а культурни а дакъе тІехьабиса хилар дІадаккхара. Цо гІо дир вай мехка коммунистически общество хьакхоллача пар кхоачалургдоаца низам сомадахара.

Уж гаьнара деноw дагадехача вайна хьалхашка отт вай халкъни автономи хьакхоллача керте лаьттар Владимир Ильич Ленин хилар. Дуиен тІа эгтара хьалхарча боллхойн ахархойи паччахьалкхен култалхочов дика гуш хиннад хьалха дукъа кІал лаьтта а дакъа лоацаш а хинна халкъаш вежарашха барт болаш-дахе цар деррига вахар эргадоалаш тоалургдолга. «Азербайджана, Грузе, Армене, Горски республика новкъосташка коммунисташка» яздаьча письмо тІа цо хьалхадаьта экономика ма могга дегІайсалара, халкъия доттаrlал чІоагІдара, край электрофикацен хиш дехкарен гІоица эргаяккхара декхараш болх бара бокъонца йола политически программа хиина дІаэттар.

Баьчча тІадиллар, цуя васкеташ кхоачашдеш, Нохч-Гіалгіайчен къахьегамхоша халкъа бовхана а культура а дерригача доакъошка Іалаьмате доккхий толамаш даьхад. Кховэткъа шера Нохч-Гіалгіайчеках хиннай чІоагІа дегІаена индустри, механизированни боккха юрта бовхам бола, лиза теха лакхача боарам тІа дьина культура йола хоэлуш йоагІа автономии социалистически республика. «ХІана хьакхоллаш республика къахьегамхоша хьегаш дола къа, цох доала беркат ерригача Советски Союза материально-технически мІийле йолаш, вежарашка долча халкъаша цІенча дег тІара гІо деш хьахулаш да.

БархІ бетта задалеш тІехкоачашъяй республика мехкдаьттахоша. «Промавтоматика» яхача Іилма-производственнии объединене, «Грозтрубопроводстрой» яхача треста, мотттерча промышленноста министерства предприятей кхыча дукхача предприятей коллективаша Тахан газета тІа кепатохача Сийлен улга тІа яьха я уж. Цу коллективашка болх беш кІезига бац башха дика нах. ДукхагІча дакъе цар хьинарах хьахиина да уж толамаш. Уж ба хьатІакхоачаш латтача цІейшта даха ма доагІара накъадехара холуш дакъа юкъеихуьйараш. Бакъа йолаш я шоай декхараш кхоачаш ца деш йола коллективаш а. Царех я Назрановски трикотажни фабрика, «Аргунводпром» объединене, цементни завода, цхьайолча кхыча предприятей коллективаш.

Юрта бовхаме къахьетараша а шоашкара доагІа дакъа юкъехкухь льрмача юбилейни ихьа. БархІ бетта леладьча социалистически ихье котало яьккхай Назрани Советски районий хьийбаш деладераша, Хьалха латтараша доала толамаш гІадиуташ да. Деза цІейш хьатІакхача дисар ялхайтта ди мара дац. Цу юкъа де деза гІулакхаш дукха да. Цхьаноха а предприяти колхоз, совхоз хила йиш яц ше тІалийна юбилейни социалистически декхараш кхоачаш ца деш. Ийс бетта план закон а хинна дІатта еза царех хІаранена. Из вай хІаране декхар да.

Производства эффективности балха дикали айяра боккха лоархІам болаш а балха къахха латтарайи новаторийн опыт. ХІара предприяте, колхозе, совхозе, гІиллоньеча кІезига бац царгара ъоккам эца метаргболаш шоай болх цІена, дег тІара беш бола наха. Цар цІераш а царна карагІдуала гІуланхаш а дина довзаш да вайна. Уж ба Социалистически Къахьегама Турпалаш КПСС Нохч-Гіалгіай обкома бюро член В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахча завода вокалагІвола оператор Ведерников Николай, «Ачхойнский» совхоза белгальшия вола глажиІаш лелаер Гайтамиров Ширвани, «Эккажевский» совхоза ковртолии лелаер Албогачиев Ахмед, гІишлошьяча Нохч-Гіалгіай управленерча СМУ-2 комплексни бригада бригадир Хаджиев Шамсуди, «Шелковский» племзавода воинхагІвола же Іу Эспухамбетов Наурди, иштта кхыбараш.

Царна карагІдуалараш атта хьахулаш дац. Уж кхычаоча дІадовийта ца Іеш балха юкъе ихулила а Іалашдара воккха е еза партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна, бовхамий кулгалхоша.

КПСС ЦК майсия (1982 ш.) Пленума тІонйца СССР Кхачан программа кхоачашьяра дукха тІатеІІа болх беш ба советски нах. Коммунистически партен Советски паччахьалкхаи хадденна йоалаю вай халькъи хьал-торо дІахо айяра. Цу йоакхоиа шоай дуж айдеиниц цар къахьегама а политически а хьинар. Из хьинар КПСС XXVI съезди исторически решенеш толаме кхоачашъяра, укх шера планани тІоийна юбилейни декхарани кхоачаш а тІехкоачаш а дара тІадерзаде деза партийни организацешна. [illegible] шера Нохч-Гіалгіайчено хьабена ницъ, [illegible] 200 шу хьалхагІа шоай лоІамагІа Россе [illegible] дайшна беркат наха дІадовлай [illegible] полнтинформаторай, ерриги идео [illegible]

Нохч-Гіалгіайчен автономе 60 шу дилар, из шиъ лоІамагІа Россеиа юкъеяха 200 шу дилар деэдеггIа [illegible] политически [illegible] Партийни [illegible] профсоюзни, комсомольски организацеш [illegible] [illegible]

Деррига [illegible] тІадоаийта юбилейни [illegible] декхараш кхоачашдер!

Энерги кхоъю

Боккха паччахьалкхен лоархІам бола декхар да материалаш, доагора - энергетически ресурсаш кхоар. Цу деша йоккха терко ю вІашагІъеллача ТЭЦ-а чуйоагІача номераш ца1и кхоъи йолча электростанцей болхлоша.

Укх юбилейни шера ютхьанца дена цар кходаьд цхьа эзари къоваткъеи тонн условни доагор. Из толам баккха карагІдьинад царна оборудовани эргайоахаш хиларахи цуи балха технологически режим нийса доаттарахи.

Вай республика делача цІейшта сийлен къахьегама совгІат кийчдара тІехьа шерра социалистически яхь лыржай цу электростанцей цехашта, бригадашта, сменашта юкъе.

С. ХРИСТОФОРОВ.

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

«ТІехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний инициатива йиза кхоачашъяй ала йиш я «Грознефтегаз» яхача мехкдаьттагазови управлене коллективах. Цуйна чуйоагІача цехех, участкех е бригадех цхьаккха яц паччахьалкхен плани тІанйца декхараши дикка тІехкхоачаш ца деш. Иштта бlубенна къахьегаш болча управлене болхлоша тІехкхоачашъьяй деррига технико - экономически хьокхамий бархІ бетта план. Ер шу доладелча дена паччахьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа цар яьккхай 43 миллион кубически метр газ, арахийцад 400 тонн совгІа стабильни доаца газови бензин. Къахьегама овсарле лакхъяра задани йиъи ахи процент тІехкхоачашъяйй.

Управлене цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхача Заругаев Валентин Германовича керте латтача шоллагІча цеха коллективана еннай предприяте карара кара тела ЦІе байрах. ХІьта бригадашта юкъе укх юбилейни шера хьалхара моттиг дІа ца хецаш хьайоагІа шоллагІча цехера смении инженер-технолог Колесникова Татьяна Васильевна керте латтача технологийи Рудаков Иван Ивановича кулгалдеча слесарийн бригадаш, цхьоалагІча цехера Маркелов Вадим Андреевича кулгалдеча гази конденсати йоаккхача бригада коллектив. Цар хІаналехьа кхоачашъяьй ийс бетта задани.

* * *

«ХІара балха дийнахьа хьадер дукхагІа хилийта!» яхача девизагІа ахь дІайолаяьча Грозненски «Электроприбор» завода инициаторашна къаьстта дина къахьег укх юбилейни шера. Республикерча промышленни предприятешка юкъе хьалхвалаттачарех чІаІ я цу предприяте коллектив. ДІабахача бархІ бетта задалел совгІа цар мыхала ьккхай 244 эзар сома мыхьа товарни продукци, арахийцай 76 эзар сом мах бола нормативно - цІена продукци.

Паччахьалкхена пайда бара плаш 112,7 процент кхоачаш а яь, задалел совгІа баь пайда бІаь эзар сом ба. Къахьегама овсарле лакхъяра задани цхьа процент тІехкхоачашъяьй.

Вай мехкен республикан делача юбилейни сийна лыржача яхье хьалхара моттиг дІа ца хецаш хьайоагІа укх шера Гребнева Нина Петровнас кулгалдеча шоллагІча цехен Броницкий Виктор Владиславович керте латтача № 7 йолча цехен коллективаш.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Грозненски района № 15 йолча шурий совхозе Саралиев Муртаз Магомедовича механизаторалла болх бу 12 шу даьннад. Укх шера кхашкара балхаш дІадоладелІа дена кхычарна хьокхам телаш хьавоагІа из.

ХІара дена 100 тонн хьакха еэача ший комбайнаца 2 бІаь тоннал совгІа силоса хьажкІаш хьокх Муртаза. Иштта овсаре къахьег кхай тІара, силос йоллача хьекха хьажкІаш дІакхухьаш лелача шофера Мусаев Вахас а.

СУРТАШ ТІА: комбайнер Саралиев Муртаз, хьажкІаш чуэцаш латт.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ДукхагІеи дикагІеи

Укх тІеххьарча хана дукха критика йир тха боахама хьайбаш леладераша. Ала деза, из йоагІаш еш хиннилга. ДІадахача шераца ниисдича укх шера 30 процент дулхи 14 процент шурен алезигагІа яьккхай колхоза хьайбаш леладераша, дукха дайнад доахан. Цул керттера бахьан хьайбашта дІадала доакъар ца хилар дар. Геттара дукха халонаш лайра оаха доахан Іаьнгара доахаш. Силос хьычахьара иІо еаш хилар. ХІьта иаца доакъар а но дар, из хьайбаш лаьцар.

Оахоца лайна хало дага а кхоабаш, колхоза правлене а партиено а дукхагІа терком тІабахийтар доакъара кулутураш кхеира.

Укх шера из болх беш лаьрххІа доакъар кийчдеш йола бригада я колхозо. Цунна чубоагІа болхлой дикагІчарех лоархІаш ба тха боахаме. Царна дІаенна техника а цІена я. ХІьта бригада кулгалде оттаваьв балха йоккха опыт йолаш, цийна тІадилла декхар массаза а бехктокхаме хеташ кхоачадеш вола Костоев Ахьмад. Цудухьа, укх шера доакъар кийчдерий гІулакхаш кхыча тайпара лел. Масала, хІанало соахкарчул шоаьа дукхагІа кийчьяьй силос. ДукхагІа Іалашъяьй оаха йол а. Иштта, хІана тха доакъар кийчдераш кийчдаь баьннаб: 3000 тонн ча, 587 тонн йол, 5100 тонн силос.

ХІана колхоза къахьегамхой дІахо а силос кийчъеш оа. Ерриге а укх шера 580 гектара тІара силоса лаьрхІа хьажкІаш чуаца дезаш до тхо. Цул хьуньгаъ соахкарчул дукха лакхагІа ба. Цудухьа укх шера кІезигагІа яле, 13000 тонн силос кийчъя торо хургьл аьнна хет тхона.

Силоса лаьрхІа хьажкІаш чуэцача нхай тІа массаза а болх беш 6 комбайн я. Моша доакъар силос чуйоллача кІоагашка дІакхухьаш 16 машини трактори я. Хьинар кхо ца деш къахьег механизатораша П. Кинзева, В. Лазарева, А. Махнова. ХьажкІаш хьокхача царех хІарано массаза а тІехкхоачашъю шоай смении нормаш. ХІьта хьахьекха моша доакъар комбайнашкара силосни кІоагашка дІакхухьача водителашта юкъе дика къахьегарча белгалбьннаб В. Сашаров, М. Хамхоев, В. Курочкин. Шоаш болх цІенеи дикеи бу Т-100, ДТ-75 яхача тракторашца силос Іотолаеш болча механизатораша А. Федюнинеи А. Руденкои. Цудухьа хІана хІара динахьа кІоагача чуйол 500 тонн совгІа силос — соахкарчул шоаьа дукхагІа. ХІана, кхо эзар тонн чуйоди бола кхоалагІа кІоаг дІакъовлаш латт оаха. Силос чуйоллаш дола дерригa кІоагаш шоллагІча шурий ферма кол да тха. Къаьстта терко ю силос дика хилийтара. Силос чуйолла дІадоладалалехьа кІоагача ча дул, хІьта тІагІолла мукх тосс. Силосни кІоаг дІакъовлаш, хьалхарча шера санна тІа лаьтта ца госаш, ча дула.

Доакъара дикала тІахьожам лаьттабар колхоза зоотехнически ветеринарни службаша шоашта тІаойца. Силос чуйоллара технологега массаза а хьож ферма заведующи М. Мочуев. ХІьта колхоза зоотехник - селекционер вола Д. Ганархоев чана аргІаш хьаийдеш ва. ДогІашта кІал а диса телларий доакъара баланса юкъе гІерадац.

Лоацца аьлча, укх шера колхоза хьайбаш мела дусаргдац, доакъар дукхагІеи дикагІеи хургда.

С. ДЗОРТОВ,
Сунженски района «Ново-беди» колхоза кертера зоотехник.

Хьамаре [illegible] укх [illegible] «[illegible]» [illegible] дерах.
Дика болх [illegible] Нохч-ГІалгІай АССР [illegible]

Л. КАТЧАЕВА сурт.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

Республика къахьегамхой СССР хьаль 60 шу Нохч-Гіалгіайчен автономе 60 шу, из шиъ лоІамагІа Россеиа юкъеяха 200 шу дилара бола [illegible] гІа накъьбаха гІертаи тІагІертта къахьегаш ба КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.), майски (1982 ш.) Пленумий решенеш, планаш задании тІанйна социалистически декхарнеш кхоачашдара тІехьа.

КПСС обкома бюро, Нохч-Гіалгіай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1982 шера 8 бетта промышленноста, гІишлошьеча транспорта, бувзама, торговле бахача яха бытовой гІулакхаш деча предприятеша леладьча социалистически яхье итогашка. Соцам тІанйнаб республикански Сийлен улга тІа яза а укх лохехьара моттигаш хьожае я;

Районашта юкъе:

Хьалхара моттиг —
СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНА.

ШоллагІа моттиг —
ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНА.

КхоалагІа моттиг —
ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА.

Урус-Мартановски Шелковской райнеша бе дика [illegible] болх белгалбенна.

Производственнии Іилма-производственнии объединенешта, управленешта, тресташта юкъе:

Хьалхара моттиг —
«Грознефть» яхача производственни объединенена;
«Промавтоматика» яхача Іилма-производственни объединенена.

ШоллагІа моттиг —
«Грозтрубоводстрой» яхача треста;
мотттгерча промышленноста министерствана.

КхоалагІа моттиг —
«Грозэнерго» яхача районий энергетически управленена;
«Чечингазстрой» яхача треста.

Предприятештеи организацештеи юкъе:

Хьалхара моттиг —
«Старогрознефть» яхача мехкдаьттеи гази йоахача управленена;
буруш тохара балий Грозненски завода;
Грозненски ремонтно-механически завода;
«Красный молот» яхача завода;
Г. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» яхача завода;
«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завода;
ТЭЦ-2;
«Электроприбор» яхача завода;
Грозненски производственни швейни объединенена;
«Чечинградиобыттехника» яхача объединенена;
Наурски винзавода;
«Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни завода;
Ялатин продуктай Нохч-ГІалгІай управленена;
№ 7 йолча специализировании треста Грозненски монтажни управленена;
Грозненски телеграфа;
ЧИУС СМУ-7;
«Гроэтрубопроводстрой» яхача треста СМУ-3.

ШоллагІа моттиг —
«ГрознефтІегаз» яхача мехкдаьттегазови управленена;
«Нефтехимзапчасть» яхача завода;
«Трансмаш» яхача завода;
Малгбоалеи энергетически сеташта;
сигнализацеи бувзами Грозненски дистанцена;
«Грознефтехимремстрой» яхача треста;
«Чечингсельстрой» яхача треста ПМК-920;
«Чеченингушводстрой» ЖБИ завода.

КхоалагІа моттиг —
химически реагентий Карабулакски завода;
«Грозгипронефтехим» яхача института;
радиотехнически завода;
Гудермесски мединструментий завода;
«Чечингражданпроект» яхача института;
ацетонови завода;
«Чечингсельстрой» яхача треста ПМК-557;
ЧИУС ПМК-105;
«Чечингавтодор» мехкарьера.

Балхаш — цхьан комплексагІа

Шераш [illegible] Ачхой-Мартановски района «[illegible]» совхозе [illegible] тІара [illegible] Дукхенна 7000 тонн [illegible] укх шера.

[illegible]

С. М. Дадаева [illegible]

[illegible] Асанов Сайд-Селим [illegible]

Ахмад Сайд-Селим [illegible]

[illegible] С. М. Дадаева.

[illegible]

Н. Барзиева.

[illegible]

М. [illegible]

Синлахьча юбилеяшта нахъадолхаш

РЕСПУБЛИКА ЭНЕРГЕТИКА ДЕГІАИХА ШЕРАШ

Дахьо за дисаиц Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу дизаря цӀей деяде. Исторечухь ца хиннача тайнара прогресса темпаш ӀалашъяьӀ социализмо — из бӀаргагуш ду СССР вӀашаггӀонд ... 60 шера вай республикин экономика дегӀаяхарга хьежича. Октябрьски революцино товараш кийчдарь пролетариат ... хьалдара ... ГӀалгӀашкахьел беш хиина беррига бора нахана хьай бани финансаш ... Энергетике бе ... электрификаци а ...

[illegible]

Тӏом чекхбаьллачул тӀаьхьа дӀахо дегӀаеда ... республикин энергетика ... ТЭЦ-2, ТЭЦ-3, ТЭЦ-4 ... «Грознэнерго» ... РЭУ системе дӀахоьхош ...

[illegible]

И. БАШИРОВ.
М. Д. Миллионщикован цӀарахчу Грозненски нефтяни институтан доцент.

ОПЕРАТОРА ИРАЗ

Уьш тӀехьарча массехк шера цуьй плановни заданеш социалистически декхарш кхочуьйде ... вайн республикина мехкадаьтта чаккхдархочаш ... А. Шерипова цӀарагӀча мехкадаьтта чаккхдархочаш заводан коллектив. Цуьнна бахьанаш дукха дар.

Кортера бахьан доьрхӀар специалистийн ... Ставропольский, Тюменски мехкадаьтта ... установкийн ... технически белхаш ... рационализаторийн ... заводан кертера продуктан ...

[illegible]

Лене дахь Исмаилан ... 13 шера операторалла болх беш хиннача украинин Дорошенко Николай Кирилловичан. Дукха ... балхах ... коллектив ...

[illegible]

Г. ДУШЕВ.

КПСС XXVI решенеш кхочашъеш

ХӀАМА КХОЛЛАШ ДОЛА НИЗАШ КОМПЛЕКСНО ДЕГІАКХУВЛА

Уьш тӀехьарча 15 шера советски экономика дегӀахьара геттара керда хӀама да ... территориально-производственни комплексаш (ТПК) хьаоь ...

[illegible]

Г. ПИСАРЕВСКИЙ (АПН).

Толамгга бода никъ

Хӏара шера ... колхозан ...

[illegible]

Ш. МУШАДИРОВ.
Ачхой-Мартановски районан «Бамутский» совхозан ... ферма бригадир.

КЪАЬНАЧА СКВАЖИНАШКАРА

«Ставропольнефть» ПГО ...

[illegible]

А. ТИШЕНКО.

Цхьаккха вицьеннавац, цхьаккха дицденнадац

ТІЕМА ДОАКЪОШХОЙ ЛОХАШ

Яхх шу хьалхаг1а Надтеречнан района ... школе ... «Вайнах» ...

[illegible]

Р. ДАУНА.

...ТАГІАЛ ...ОЛАШ ДА

...хстана, Армене, Грузе, Украина, Москван Ленинграда, вежаршъа йолча социалистически республикийн машинашъераша арахийцача станокийн дата доьлл тахан завода цехашка.

Къьастта баркал оал оаха «Красный молот» яхача завода коллективана. «Пишемаш» хьахила йолалуш мара ца хиннача хана цун эггара хьалхарча директора дагадоххаргІа аьлча, ше а «Красный молот» завода коллективе хьалхайнача а болх беш цига товал дукха ха яьккхача а Х. Исмаилова, цун цехашка Іомавала ба хийтар нохчийн пхийтта зІамига саг. Царех дукхагІа бераш металлах оатхалаш елгахи машинаш елгахи цхьанкха хІама ховш бацар. Цу группах массехк саг металлах оатхалаш яра балха ах бІаь шу гаргга ха дІаснна ча И. П. Иодис волча нийсаьшвав Ший ма хулла дика Іомабаьб цо кагий наь. шинненна — разметчикий, кхы а шинненна — сверловщика специальность Іомаьй цо. Ше кхебаьращца цьана цхьан предприяте шийн болх бе бевзргба аьнна Иван Петровича віалла дага а хиннадале тамаш я. ТІаккха цкъа. Иодис пенсе тІа волча хана «Пишемаш» директор кхийттав цунах, цо заводе хьийхав ер. Цул тІехьагІа дукха ха ялалехьа завода налраш кийчъеча воккхагІвола инженер а волаш станокатара станокага ухаш лелар из, станокь балха юкьигаш Іомае цагийча наха новкъостал а деш.

Массехк шу даьннача гІолла эггара хьалхара дешара класс віашагІъеллар Иван Петровича ТоъвІш ядар пособеш, схемаш, чертежаш, хІаьта а тІатеІІа дешаш бар нах. Паччахьалкхен комиссе дІаваш хиннача эггара хьалхарча экзаменех фу хургда-хьогІ яхаш чІоагІа сагота вар массава а, цу даьхье Иодис ше а Ихера белаш а сагота деваш а хиннадацар гІулакх. Массане а дика дІаеллар экзаменаш тІаккха Иван Петровича шийн селханарь ученикашта токарий фрезеровщикий сверловщикий, кхыча профессей разрядаш а уттагІи (Ее дІатийлар тешалаш ХІанзарчоа разрядаш дакха ишар. бакъдар аьлча, хІаьта а, оалаш ма дарра хьалхара кхьигчакханьынгш «ши-шергІа ледаргдаьр» гІулакх.

Цхьа ца яьннача гІолла шоллагІа курсаш яхар И. П. Иодиса Цига шоа разряд лаккъе ухар нах. ХІаьта, нагахь санна хьалхара заняташ дуаьшал цехе

степенни Славы орденийн кавалер Тосаев Бек-хан слесарь-инструментальщик Асиев Гелани, Золочевский Дмитрий, дукха кхыбараш.

Цхьаькха хьахулаш латта белгалагІа йола оагІув — интернациональни болхлой династеш Шаьхчача хана заводе болх баьй производстве хьалха латтача малдраша фронтовикаша марси сесатон азербайджанца Мамедов Шамханен арсечо Александраси. Укхазара баьаб уж пенсе тІа а.

Чоалханен вошаш болси слесара инструментальщикна профессе кара а ерзаьй шийн дьен наьнен наькъагІа вахав цар воІ Володя Говланич а ваь из дІаоттавеча эггара хьакарегІа дакъа лаьцаз инструментальни цеза воккхагІволча мастера гІалгІачо Ужахов Уцахьас, лакхана квалификаце слесараинструментальщика нохчочо В. Закриева, токара-универсата арсечо С. Загорсбе ХІанз шийн участье слесарийинструментальщикий бригадана кулгалдеш ва В. Мамедов. Шийн дезала праз а укхаза, заводе хорадаьй цунна. Цун сесаг Людмила — инженертехнолог, техотдела начальника заместитель. Ши воІ латт цар хьалкхувш, кастта керда квартира хьаэцаш ба уж. ХІаьта цу гІулакхь йоакхо ю завода кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша.

ДагадоххаргІа аьлча, тха коллективе нагахьа мара нийслац ала йиш йолаш бац интернациональни дезал. Машаре, барт тайна бах завода директор хинна Х. Л. Исмаиловн Лидан, Закриев гІар Любан Вахен, Басаевгіар Султани Галян, Тукоевгіар Нелян Нуриди, Шидаевгіар Розан Ширвани, Гезаевгіар Надежден Доламбики, ДжамурзаевгІар Люлан Мовлин, ОздаміровгІар Лелен Ханбатыри, МамедовгІар Забити Мариян. Нагнагахьа хинна Іаь районе интернациональни дезале коллективаши Лоаццача хана гор Аргуна промышленни кусте хьахиннача ноккхийча интернациональни коллективашта кулгалдеш ба хьинар доля кьона директораш: дукха комбинате вов. У. У. Джамурзаев, «Аргунводпром» объединене С. Абубакаров, маьхкра заводе Т. А. Асхабова. Дукха ха хьалагІа дена тха заводе керттерча инженералла болх беш хьенивар йоккха балла опыт йола Е. П. Самуилов. Заводе директоралла воьйта мила могавергвар яха хаттар хьалхаьнне эттача, партийни организаце, массара раьза а во-

лаш, лаьрхІар Е. П. Самуилов могаве. Завод йилла йолаеляча дена тха завода директора заместитель волаш хьаьовгІа Ш. А. Тарамов, партбюро секретарь ва къона инженер Р. М. Читаев, керттера инженер С.-Э. М. Докъаев.

Цхьа интернациональни дезал санна коллектив кхоталяра деша дукха нийн хьинарни тІалахийтал хьалха директор хиннача, хІанз Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатель волча нов. М. А. Керимова, Шалински райисполкома председатель волча Р. М. Гайтарова.

Тха коллектива, районерча кхыча коллективаша а санна, де а доагІаш довккал ду шийн правофланговн барех, хьинаречачь гІулакхий юкьиг йолаьярех. Царех хІиранех дувца дика хІамаш дукха да.

Цхьац «Красный молот» заводе хьокан хиннача 15 зІамигача сага юкъе вар Сулейманов Рамзан. Цига инструментальни цехе Іомайир цо заточника специальность. Цул тІехьагІа шийн заводе смежни професси а Іомаль лакха говзал йола токарь хилар цунах.

ХІаьта инструментальни участке фрезеровщикаш ийшача, цига гІолгах шийн лекхар лаьрхІар Рамзана. Малярра Іомайир керда специальность, эггара чоалханега йола заданеш кхоачаш ю. ЦІаькха а брак ян, социалистически ихьє даим котоуил. Цунна кергагІдийнараш правительственни совгІаташа — Къахьегама ЦІеча Байрокха ордецеи «За трудовую доблесть» яхача медалацеи белгалдаьхад.

Тха коллективо хьурмат деш пайда эц бийлалхи материалехи. Пятилетка хьайолаелча дена кходаьл 289.6 тонн Іаьржа металл, 4.5 тонн сийрла бос бола металл, 130 гигакалори йІовхал, 130 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Производстве хІамой ишта хьурмат даро йиш хилийтай планагІа лаьрхІача пайдал совгІа 60 эзар сом дакхха. Хьалхарча ах шера нормативно-цІенача продукце план 104 процент кхоачашьяьй, товарни продукце план — 100 процент 4 процент, лохбаьб продукции хьаьрга дІабода мах, 5 процент совгІа лакхъяьй къахьегама оасарле, тІехьховчашъяьй халкъа эша товараш хьадара планаш.

Оаьа яхь лелаю вошал долча кхаь предприятеш: «Красный молот», «Трансмаш» яхача Грозненски Нальчикски машинашъеча заводаша. ХІаьта дукхаза кота лоаш а йоах.

Царел хьалха дола атта дац, цхьабакъда, моллагІа моттиг нийсъелча а толаш дар, массаза а яхар мо, доттагІал да. Паччахьа замалаьа тоІадаь даьхьача халкъий сагтонашкен балашкен хьаханна доттагІал бокъонца дола, массане а къоабалдаь тІакица вошал а хинна дІаэттад.

Шено яц, тха завода коллектив, автономни республика берригa къахьегамхой а санна, пятилетка шоллагІча шера плановн заданеш декхараш толаме кхоачаш а дах юбилейни деношта — СССР хьаьь 60 шу, Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу, из шийн лоІамагІа Россеца юкъелха 200 шу дизара накъагІоргдиларах. боахамнн культурни дегІаухача массе а сфере хьалхара мулаш дувцархилатах. КПСС XXVI съезда решенеша хьалха маьаьикхара, интернационални доттагІал кхы а дукхагІа чІоагІдергхиларах.

Р. ЯКУБОВ,
«Пишемаш» яхача аргунски завода инженер конструктор.

Сага, общество, мораль

ЦХЬАНА БЕЧА БАЛХАХ БЕРКАТ ДОАЛ

Ленински района правопорядок лорааш бола цхьаоалагІа общественни пунит цхьоалагІча микрорайона территоре тІа я. Из віашагІъеллай 1971 шера. Общественни Совета керте лаьт Грозненски трамвайно-троллейбусни управлене начальник коммунист А. Э. Баташов, цун заместитель ва отставке вола гварде подполковник коммунист А. И. Кобылянский. Царна цхьана болх беш ва милице воккхагІвола лейтенант А. А. Абетаев.

Лоаццача хана правопорядок лорадра кхуарл а хинна дІаэттай из пункт. Хоадам бола лостам а болаш, дукха профилактически болх беш ба укхаза коммунисташ, комсомольцаш, къахьегама хьалха латтараш тІема а къахьегама а ветеранаш. Царех ва кхаь ордена кавалер, хІанз пенсе тІа вола Н. Д. Ткачев, спецСМУ-1 слесарь М. А. Самбиев, РСУ-1 партийни организаце секретарь В. М. Зарвовская, кхыбараш. Цар ниа а ца кхобеш къахьегар баьхан долаш хІана. Ленински районе динагІчарех цаІ лоархІаш я из пункт.

Совета балха лостам телаш ва 25 саг. ХІара беттбетта хулача заседанешка цар дувц микрорайоне правопорядок чІоагІъяра де делараех. ХІара сагана къьастъкъьаста болх белга дика пайда боалаш гІулакх лоархІ укхаза. Цулухьа Совето уттаеча планаш тІа белгала моттиг дІалоаи индивидуальни профилактически болх баро.

Планаш тІа белгалдаьккхар кхоачашдара пункте віашагІъеллай массехк секци. Царех цаІ и алкоголизмана къовсам лоаттабеш. Малара тІехьабаьнна лела нах белгал в баьхе, уж бахача моттигашка хадлаиза болх бу. Цох беркат а доал. Дукха ба хІана нийсача наькъ тІа баьнна нах.

ОПОП тайп-тайпарча цІенoшка стендаш да. Хьалха молаш хиннача наха юйчдаьл «Бельме йоаца повесть», «Аил нагІарал ярахьа» яха стендаш Общественни пункта Совето беча балхах беркат доалилга хьахьокхаш я яр цифраш. Малар дутаргдолаш вац вьина спискаш тІа дІаяздаь 17 саг вар укхаза. Укх шера уж берригаш а профилактически учетера дІабаьхаб. Царех цхьаннех — П. Москаленкох кІезиг-дукха дувцаргда аз. Къона болхло цхьаьнкха дича а малар дуташ вацар. Кхы цун де хІама а доацаш, из балха волча управлене кулгалхоша декхар дир П. Москаленко дарба деча къахьегама профилакторе хьожаве аьнна. Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа шоан ходатайство юханийцар цар. Тахан малар дита, производстве хьинаре болх а беш, шийн дезална барт тайна вахаш ва из. Цу гІулакхах эггара хьалха баркал ала леза милице воккхагІволча лейтенанта А. Абетаевна. Дукха къахьийгад но из нийсача наькъ тІа ваккха гІертаь.

Цхьабакъда, П. Москаленко санна атта хувцабенна, малар дита дІабахаьшар вожаш. Царех цхьабараш шолагІа дарбан къахьегаме профилакторе дІахьожаьбе бийлар.

Санитарни порядната хьежача сенце членаш а ба дика болх беш. Цун керте латт берий стоматологически поликлиника болхло Погосян Анастас Нариманович. СенечубоагІараша рейдаш ю цхьоалагІчеи шоллагІчеи микрорайонашка гІолла санфтарни хьалаш мишта хьожаш. Ишта хьажараш леча дакъа лоацаш хул халкъа дружинникаш, воккхагІвола участкови инспектор. Цар еча рейдах пайда боалилга гуш да. Дагадеххача моттиге хьалха санна микрорайонаш ка хІамаш йохка рынкаш хьеллилга кІезигденнад, хІаш цІенагІа да ховцаш, наьнъеш.

Совето къаьстта теркам тІалоаттабу кхувн боагІараша харцахьара гІулакхаш ца леладайтара. Цу гІулакха віашагІъеллача секцена кулгалдеш я № 56 йолча школан хьехархо С. Г. Васина. Секце болх тоабара чІоагІа новкъостал ду кхеиза барий гІулакхашта йолча инспекце балхахоша.

Харцахьа далар кхерам бола берий дІаладеш профилактически карточкаш да. Цу тІа дІаязду хІара бера цІагІара вахара хьалаш миштал, цунга хьожаш вар малав, цо мича болх бу.

«Хала» лоархІача берий вахар дувц ОПОП картотеко, Воронков Александр, Якушко Борис, Сатабаев Іийса... Дукха чало тІакхоачаргъяр царна А. И. Кобылянский, А. Абетаев, С. Г. Васина санна бола нах укхаза нийсбеннабецаре «Тахан оаха доккхаз а деш цах хиннаб парех, — йоах А. И. Кобылянский. — Воронков Саша прапорщик ва, школера удаш дийнача Якушко Бориса профтехучилища яьккхай. ХІанз из слесарь ва, сий ца доадеш хьинаре къахьег. Ишта тоавенна дІавахар І. Сатабаев а».

Опорни пункта новкъостал деш ба № 56 йолча юкъерча школа дешархой, комсомольцаш. Царех укхаза віашагІъеллай спецдружина, милице къонача доттагІий отряд.

ОПОП хадданза новкъостал деш, цун балхага хьожаш я трамвайно-троллейбусни управлене партийни организаци. Коммунисташа кийчъяьй «Биача дувна тешаме хиннаб» яха стенд. Шоашта тІадилла гІулакх кхоачашдеш байнача милице болхлоех дувц цу тІа.

Общественни пункте дика віаштІехьдаьккхад граждаашта правови кхетам лугга. Укхаза чакхйоах хаттарашта жоп тела сапрецаш, правови темаех йола диспуташ. Правови кхетам луча даькь лоацаш хул юристаш, милице а суда а болхлой, адвокаташ. Цар дукха лелаш ю кооперативни а учета механизаце а техникумашка. № 36 йолча юкъерча школе, ЧИГУ филиале, студенташ бахача моттигашка.

Совето новкъостий судаца дІъхха бевзаш а болаш болх бу. Массехказа хиннай выездной суд, бокъонаш телха ераита боагІаш бола бевз баьб.

Дружинникаша, хьехархоша, юристаша, дешархошелоацца аьлча, ерригача общественносто цхьана беча балхах беркат даьннад. Тахан микрорайонашка кІезига гІа и правонарушенеш.

М. ГОРТИКОВА.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ЧІОАГІБЕ ЛАЬТТАН ТІАРА МАШАР

Ерригача планета тІа гІоллa баржаш латт хьалкъий машара ядерни тІема кхерам дІабаккхара, дунен халкъашта юкъера хьал хандла тоадара тІехьара къовсам. ХІаьта чІоагІа символични хІама да цу къовсаме хьалхарча мугІарe латташ ше хьекхиннача хьалхарча деноша дена машарен социальни прогрессан сийлахь доккха гІулакх берригa нио тІаДайтийта лорадеш хьабоагІар Советий мохк хилар. ТІема нила соале шийгахьа хилийтара гІаддэрадаь США е леладеча агрессивни провокационни гІулакхашта Советски Союзо деррагІа дукхала уттаю ленински арахьара политика, диалог хьалцара, тайп-тайпара общественни строй йола паччахьалкхенаш машаре цхьана ахара бела конструктиви наькъ.

«Советски Социалистически Республикий Союзa хьа хинна 60 шу дизара хьакъехьарча» КПСС ЦК цоцам тІа белгалдаь махкилара, КПСС XXVI съездо оттаь а Л. И. Брежнева керда инициативаш тІатеха а йолча 80-ча шерашта лаьрхІача машара Программо хьахьокха тІема кхерам мелбара, кхокхам чІаьдбелга кІоаргдара, тайптайпара строй йолча паччахьалкхенаш шерра цхьана гІулакхаш леладелга дегІадоаладара реалистически, конструктивни наькъаш, хьаелл дунен халкъашта юкъера чоалхане проблемаш конфронтаце наьъашта гІолла а йоацаш, цІена уйлаш хилара, цхьатарарча бокъонех переговораш яра наькъаца къоастадара йола торонаш.

Советски Союза машара инициативаш деррига дунен тІа шерра хьалхоаш а чІоагІа могаеш а я. СССР предложеней боккха мах а беш, укх деношка официальни визитагІа Москве кхаьчача ООН Генеральни секретара Х. Перес де Куэльяра аьнад: «Сона эггара лоархІамегІа хетача инициативашта юкъе эггара хьалха аз белгалйоаккхаргьяр СССР-о шийна хандла декхар тІазцарда ядерни гера кхычарел хьалхагІа ца тоха, аьнна Л. И. Брежнева ць заявлени». Нагахьа санна кхыйолча ядерни державаша цу тайпара декхараш шоашта тІаййцача на практике хургдар ядерни гера юкьедоаладелга декхара нийсса, тІатехад ООН Генеральни секретара. Цо белгалбаьб ишта стратегически герза доалуя оттадаран на кІезиглараш СССР-о а США с я дІа-юха деча къамаьлий боккха лоархІам, белгалдаьккхад шинна а оагІоно дукхалга диллача стратегически геря кхы хьадергдоаш соцадарен пухна модернизаци яра максимально доалув оттадарен хьакъехьара СССР предложени лоараІаме йолга.

СССР керда машара инициативаш моганый укх деношка ГДР Халкъа палата арахьарча политика лешаш та йолча комитето Советски Союзен кхыча социалистически паччахьалкхенаши машар болаш йолча инициативаца, белгалдаьккхад комитето, чІоагІа тешал ду ядерни тІом ца хилийтарa герзаш Іоаделга соцадарен тІехьара къовсам — машар лорабери чІоагІбари дукха віалла тІехьа ца тетташ кхачашланза дарглоаца декхар хилара, аьнна.

ЧАД: КОНФЛИКТ ДІАЯЛАНЗА Я

Чадера кхьаьхача хьамашe тешал ду тхьо шу совгІа нел ча хана, 1980 шера августе шийн лоІаме хинна ца дІаэттача хана дена, общественни группашта юкъе къовсам латтача цу центральноафрикански паччахьалкхера хьал юха а ирдена хилара. Махка ира віашаухьалаш аттай хьайбаш леладеш йола племенаш яхача, экономически гІулакхашка дилача дикка тІехьайга йолча бусалба нахьа къулбаседенен дукхагІча дакъе христиански ди лелабу нах бахача экономически динагІа дегІаенача къулбехьенен юкъе.

Укх шера июне Хиссен Хабре керте латтача Къулбаседан герзашцарча низаша (ФАН) практически лаьрхІача віалла тІом а ця беш дІалаьцар Чадски столица — Нджамена. Чада Къамаи цхьоагІон переходни правительства председатель хинна Гукуни Уаддей мехкара дІаваха велча эттар. хІаьта Х. Хабре эттар ше віашагІъеллача паччахьалкхен совета председателалла фактически лаьрхІача цун тІахьожам бийлача боармагІа алхха къулбаседерча Чада районашта мара боагІаш бац. Къулбехьарча хьалха тІахьожам ФАТ организаце — дукха ха йоацаш А. Камуге керте латташ хиннача чадски І герзашцарча низаша тІахьожам лоаттабеш я.

Укх деношка Чада столицера Нджаменера хоам баьб ФАТ е матеж а хьайнай, А. Камуге дІа а ваьккха ийчахьа вахав ца ховш лечкъа а лечкъав. ХІаьта чадски проблема машара наькъаца къоастаяр дукха Х. Хабрена цхьана гІулакхаш леладе шоаш лаьрхІа хилар мятежникаша дІа а кхайнадаьл, аьнна. Из событи боккха лоархІам болаш хила тарлу 4.5 миллион гаргга нах бахача цу мехка віаша къувсаш итт совгІа йолча группировкашта юкъе машар хургхилара хьакъехьа дувца бахьан деце а.

Дунен халкъашта юкъера сообществон Африкански цхьоагІон организаци (ОАЕ) чадски конфликт дІаяккха гІортарах хІанз а лоадама хІама ду лехнадац. Из проблема къоастаелга телхаду, боккха стратегически лоархІам болаш бола цу мехка стабильность ца хиларах пайда а эцаш нигара шоаш вайни на тахкийта гІертача цхьайолча малхбузен державаша а Цунна цхьана Малхбузенна лов Чадера событеш бахьан долаш ОАЕ барт эгІар дІахо дахийта. Африка шоай лоІамерча паччахьалкхенашта юкъера віашдухьаленаш кІоаргъе а гІерт империалисташта гІойленна йола политика вачйолла а гІерт.

МАШАР БЕ ГІЕРТ АЛИЯТА ЛЕЛАДУ ГІУЛАКХАШ

Ливанерча хІанзарча событеша цІаькха а баькъду тІемаш дипломатенен юкъе дикха бувзам хилара хьакъехьара йовзаш йола тезис нийса хилар, укхаза дувцар аь ца хеташ суверенни мехка чухчача Тель-Авива дипломате хьакъехьа а деннаш дукхагІа наькъа цІий Іоухийташ чача агресса организатор, из хьалхьевр, цунна гІодер. ХІаьта боккьонца лаьрхІача цун дозувна гІерт Вашингтона дипломате хьакъехьа да.

Ливански тІом сихбеннача хана гаргарча малхбалера шийн хьалдармаш совцабери царна гердаш телалга соцадари дунен общественноста хьадийхача Вашингтона дипломати е цхьанкха жоп ца лури сеце хулар е духхьос кхетаргдоацаш жоп телар. ХІаьта цхьайолча хана це гучадаь бехказ а боккар агрессораш Агрессоран цун бувьтІехьашна латтараш тел хьалда йинуентaш а кхочаш из кхьала тІом сека чуа тІехьагІа цунца цаьана сопротивлене палестински бІухой ливански патриотийна дукъал а баьлча Вашингтоне «машаре» хьакъехьа къамаьлаш де бойлелар. Американски пропаганда массе а оагІорахьара дІакханкабаь бола «Іарбашта Израилан юкъера машар «бахаргболаш кулилга» таккалакха дезаш я США президента Р. Рейгана телевидене гІолла дІацийкаь «керда инициатива» олаш яр, але гІерт.

Укхала дагадохийта доагІа американски президента эггара хьалха ца лаьрхІа хиннача аудиторе, вешта аьлча ІарбиІ мехкаша на «керда инициатива» дІатІанайа йовцалга Іарбийн паччахьалкхенашка на лаьрхІаз Ливана тІаттача Іалах Вашингтон шинна пайда бе гІертар. Гаргарча Малхбоале американско-израильски зоал чІоагІде гІертар санна, лоацца аьлча, тІом болча шийн израильски наймитин кулгашца алхха цхьа дакъа мара чакхдаккха ца мега де ларх Іар дипломатически наькъаца чакхдаккха гІертар санна. Из бакъду марокански городе Фесе дІанаэа чакхъьяннача Іарбий мехкий паччахьалкхенаштем правительствашта кертe даттарий итогаша. Цига дакъа лоацаш хиннараша чІоагІдаьд Израилера 1967 шера оккупаци ечча Іарбийн ерригача территоре тІара а алабоза аьнне Израилгара хьадейхар. Цар цІаькха а хьалхадаьккхар Палестина мукъалаккхара Организаце — палестински Іарбийн халкъа ше мара йоаца законни вакал — керте а йолаш шийн лоІамера Палестински паччахьалкхе віашагІйолла ра деш.

Вашингтонан Тель-Авиве новкъостал деш дац гертарча малхбален проблема дувцхача аспентегІа царна юкъа «конфликт» и ала гІертар а. Оалаш чакхбалац. Кхьача тайпара хила йиш а мечай цун.

ТІехьарча деношкарча событеща чІоагІа дича хьатехь кэмп-девидски барта зоала тІа американски хьесапе хьахинна «машар бе гІерт аалга» — Ливана дуьхьала хилла цу Іеш кхычи Іарбий мехкаша а дуьхьала Израило керда экспансионистски гІулакхаш кийчдари йола нердуя а Иорданиле хІана кхайлакхувхаш яц хьаза ха йоаш дІалахь нача ливански территоре тІара оккупаци дІахо яьара. Бейруте ше ахар дергдоча режим оттагра, малберга аьлча Тель-Авиво тІахьожам хоаттаберг бала «кхерамех зона» хьара нахьада Ливанах ши дакъа даьа вотташ. ВіашагІъяйттача Оттомашка гучахь дор доад тезаш аричби хьалашка Ливанан Израилан юкъе «машаре договор» дарга «Кэмп-Дэвидски процессана» Иордана кхы хьарге.

Ю. РОМАНЦЕВ
(ТАСС)

СССР хьаьь 60 шу дузаш

ХАЛКЪИ ЭСКАРИ ВІАШАГІДОАЛЛ

Грозне хиннача авиационно-спортивни цIейх йола репортаж

ЧIоагIа хьашт долаш хьежаш бар грозненцаш цу денга — вай республика столице духхьашха кулаш ма дарий селла доккха, бебеи чоалхаенн программа а йолаш дола. СССР хьаяь 60 шу. Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, из шиъ лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шу дизара хетадаь авиационно-спортивни цIей. Цудухьа, хьалхарча бийсанна чIоагIа догIа дийлха шийла Iуйрехкхаьлэситаленыйолйолашехьа а. Катаяма цIерагIча поселке хьалха хиннача аэропорта самолеташ гIеттача майдан тIа города массе мичIигера хаддаца ухаш бар эзараш грозненцаш. Царна юкъе — ха яха нах, кагирхой, бераш. Массанена а бIаргаго лоара ДОСААФ е Iомабеннача мехка чIоагIагIа болча спортсмений говзал.

ЦIей долаш санна дог айдеш за майдан тIара деррига хьал Аэараш лехх. Михо теркаю ерригача союзни республикай а хIаьта ништта Советски Эскара, ТIема-Фе Нэзий, ТIема-Форда Флота, ДОСААФ а байракхаш. Хьаьший трибунера аьрда а аьтта а оагIорахьа — транспаранташ: «Сийле хийла Советски Союза Коммунистически партей», «Даькъала хилда СССР халкъий доттагIалла» дIахошци цифра — «60» а «200» а.

Трибуне — КПСС ЦК член, парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, парте обкома шоллагIа секретарь Л. Д. Магомадов, парте обкома секретараш М. О. Бузуртанов, В. И. Дмитриенко, Д. Г. Завгаев, парте Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. Н. Семенов, цхьайолча министерствайи ведомствайи кулгалхой, партийни, советски общественни организацей векалаш. Циттача — СССР ДОСААФ ЦК векалаш, ловзлахарча республикашкара хьаьший.

Iуйрийна 10 сахьат дальина за Лоехаш марш я Авиационно-спортивни цIей дIадолалу. Грозне духхьашха кулаш йола парашютни спорта СССР XXVIII чемпионат торжественно хьелларца. Трибуна хьалхашка гIолла хьалъовт шо-шоай союзни республикай байракхаш хьалъайнъ бола сборни командай доакъашхой.

ЦIейи чемпионати чакхъинкарь йолча оргкомитета председатела парте Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. О. Бузуртанова КПСС обкома, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиумни Министрий Советен цIерагIа, республикерча берригача кхахьетамхой цIерагIа дег тIара даькъала юаш командаш.

— Тхона хоза хет, — аьлар цо, — мехка дикагIболча спортсменаша СССР хьаяь 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, из шиъ лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шу дизара хетадаь цIей деззача дакъа лоацаш. Нохч-ГIалгIайчен вахаре еача кIиллеашца дуззадина гIадбахача тха республикана хьалхетамхоица цхьана шо гIаздаха долаш.

Парашютни спорта йолча СССР Федерацин председателя заместителя, чемпионата кертерча судьячо Г. Г. Сафрабреникова барнел оал республикера партийни советски органий кулгалхошта, ДОСААФ обкома чемпионат дIаяхьара кийчо еш боккха болх барах, яхье дакъа лоацарий толам балар ловш ловца боаннх.

Грозненски кагийча дахен мехкарашен эизай корсамаш лу спортсменашта, сувенираш дIа-хьа эц цар.

Чемпионата байракх айе бокъо лу мехка чIоагIагIа болча спортсменашта парашютни спорта дунен шозза чемпиона, СССР спорта заслуженни мастера Грузерча Ушмаев Николайна, 1982 шера дунен абсолютни чемпионкана, спорта дунен халкъашта юкъерча класса мастера Украинерча Корычева Ларисана, цун мехкахочоа СССР абсолютни чемпионкана, спорта дунен халкъашта юкъерча класса мастера Нечехова Верайна.

Чемпионат торжественно хьайийлалачул тIехьагIа дIадоладелар цIея шоллагIа дакъа — спортсменаша шоай говзал гойташ яь выступленеш. Юххьанце а деиз зрителий безам тIаззар цар, спортсмений говзалои къонахчалои дегаш гIоздаьхар.

Самолеташ гIеттача майдан тIа гулбенна эзараш грозненцаши города хьаьшийи. гIар-тата дужадаь, урагIа хьеж АН-2 яха самолет гучаяьннача сигаленгахьа. ТIаккха цIаьхха гIараш йоал массане а:

— БоагIа! БоагIа!

Лаккха сигала, самолеташ гIеттача майдан тIара кизтахъа бIаргагу итт тIадимг, парашютий куполаш. Лаьттанна Iогаргакхаьчача спортсменаша хьаарахец СССР, союзни республикай, Нохч-ГIалгIай АССР байракхаш. ХIаьта цIеча кIадаш тIа даь йоазош да: «СССР 60 шу», «Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу», «200 шера цхьана».

Спортсмений хьалхара группа Iо ма ессияге а, сигала гучавоал самолета ткъам тарболийташ вола итт спортсмен. ЧIоагIа хьекхача михо самолеташ гIуттача майдан тIара дIахьу спортсменаш, зрителашта чIоагIа бохам а беш. Цхьабакъда, цу ханка хьахоз зрителей сателени парашютисташ духхьал трибунана хьалхашка Iоболарехнларах дош лушш волча диктора-информатора оаз. Мел чIоагIа цецваьнней гIадвахаи вар массава а дукха ха ялалехьа дукха бе-бе сийрда басараш дола куполаш шорттига трибунана хьалхашна Iойосса йолаелча а цига хиннача цIей деззе баьхнача хьаьшашта спортсменаша эизай корсамаш елча а. Зрителаша спортсмений говзала раьза хинна тIоараш деттар. Царна юкъе яр дунен абсолютни чемпионка Ворошиловградера В. Нечехова, цун мехкахой спорта заслуженни мастер Л. Шкатко, спорта дунен халкъашта юкъерча класса мастер О. Боженова, Ленинградера спорта мастер Т. Соколова, кхыбараш.

Цига бIаргадайначох тамаш еш дIа-юха дуаца къамеллаш чакхдалалехьа цIаьхха а зрителаша гIадбахе цIогIарч тох. ХIана уж цецбаьхараш иэо спортсмен ва — трибуна лакхе гIолла лоха йодача АН-2 яхача кхаь самолета лаьрхIача букспаниша тIехьа а торсабенна болхараш. Царех цхьанно бе СССР байракх, вокхар бе чIур бу йлаипаш йоахк, зрителашна моарцал хетт цар. Из номер кхочашдо В. Н. Чеснокова цIерагIча Центральни аэроклубо Iомабенча, дукха ха йоацаш Тушинё авиационно-спортивни цIейна юкъе дакъа лоацаш хиннача Б. Иванова, В. Мартынова, Ю. Смирнова.

Берригача мехка йовзаш йолча цу аэроклуба спортсменаша дукхаза а гойтай грозненцашта тамашийна номераш. Тушинё а санна цар хьахьекхар «трапеци» оалаш йола номер. А. Халос леладеча парашюта кIал Iо я охкабенна С. Потаповаси, П. Поповси мушах лаьча трапеце тIа тайп-тайпара гимнастически упражненеш кхоачашйир. Ниттa цхьан парашютаца кхоккхе лаьтта л бессар уж. Из номер цу спортсменаша вай мехка меттел доазол арахьа а дIахьекхай.

...«Аннушкай» тата сигалара сецачул тIехьагIа цу сахьате трибуна тIа гIолла тIехлехх кхоъ спортивни реактивни самолет. Атта а хоза а кхоачашъю цар дукха упражненеш. ТIаккха къайлайоал. Зрителашта гу нийсса урагIа яха дIа-юха къасташ лаккхача пилотажа фигураш еш йола сиха лела кхоъ Л-29. Царна тIехьа юс автографаш санна йола кIура лераш. Шоай говзал дIахьокхаш хилар оалхаларашшаьна сатийна а шорттига а сигала гIолла шоай машинаш лелаеш хинна планеристаш а.

Юха а сигала парашютисташ ба. Юха а зрителаш цецбувл спортсмений говзалах, цар деналах, къонахчалах. «ТIадам» яха прыжок ю. Цхьан парашюта кIал ваши спортсмен. ТIаккха цаI дIакъаст, тIадам санна лаьттангахьа чуволалу из, массехк секунде парашют хьа ца а деллаш. ТIаккха пхи спортсмен ва, царна юкъе цхьа йоI а йолаш — дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер Л. Новосельцева, кулгаш а лийца паргIатта чулегача хана «седкъа» хьабир. Укх шера Тушинё эггара хьалха хьахьокхаш хиннай «этажерка» яха чоалхане упражнени — парашютий куполаш тIа цаI шоллагIчоа тIалатт массехк спортсмен. Цу тайпара фигура фега хьа мишта ю мехка эггара хьалхара бараш хьожаш хилар грозненцаш а.

ЧIоагIача, хьинар долча, къонахчал долча наха Грозне хьахьокх шоай говзал. ДукхагIча даькъе уж массехк эзарла самолеташ тIара чутуессаьенна опыт йола парашютисташ ба. Царна уллув латт талант йола кагирхой. Царех я Т. Нестерова — ГигерхIа берий больница болхло. Спортсменашта юкъе эггара эламагIа я из — 11 сентябре 19 шу дизад цун. Тамарена массала дога латтаргья Грозный, авиационно-спортивни цIей шийна эггара хьалха хинна мехка чемпионат, яьча дийнахьа даькъала юцаш шийна доттагIаша дениа дизаш.

...Чакхдоал хоза а наьха дегаш гIоздоахаш а хинна СССР хьаяь 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, шиъ лоIамагIа из Россена юкъеяха 200 шу дизара хетадаь цIей. Цу йокхача ара парашютисташа итташ тайп-тайпара ракеташ урагI а йохийташ салют лу. Цу сахьате сигала гучаэнкх десант — сийрдача, тайп-тайпара бесаш долча парашюташта кIал ерригача союзни республикашкара кховзткъа гаргга спортсмен. Юха а тIоараш тох зрителаша — бокхагIбарий сийлахь традици дIахохьош Советски мехка спортивни сийле ебаеш болча майрача, говзача спортсмений моарцалла.

А. БУРОКАЛИН.

СУРТАШ ТIА: Грозне авиационно-спортивни цIей долча хала.

Е. МЕГРАБОВЕИ Н. КОБИАШВИЛЕИ сурташ.

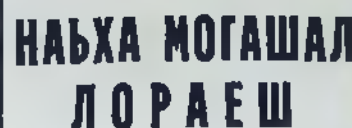

Тамаш я МагIалбика районна Юкъерча Ачалкхе Куштов Мухьмад ца вовзаш а ца вевзаш я. дег тIара цун баркал ца оалаш а саг вале. Хаттар отта тарлу: малагIа да те селла наха из везаш хилара бахьанаш? Цу хаттара майрра жоп а луш ала мегаргда дег тIара шийболх безаш хилар, наха дика де гIертар да из юртарча бахархошта везавалийтар.

Ялх шу совгIа ха я терапевта М. Куштова Юкъерча Ачалкхерча больнице болх бу. Ялх шу... Мел дукхача наьха дог гIоздаькхад цо нахаре эггара лоархIамех йола унахцIено из йоацачарна юха меттаоттае гIерташ. Уж дагарбаь а варгвац.

Лора балха керттера дар да из шийгIулакх дика довш хилар, хIаьта терапевта шийговзал кIоаргга довш хилара тешал деш да Куштов хьежача унахочун оттаь диагноз алхха нийсен цо деш дола дарба дика лер йолаш хилар. ХIаьта цох хьахул лоран нахан юкъера дика тIехьле йола бувзамаш.

Духхьал чурча лазараша сагогду нах иха Iац лор волча. Масала, дукха ха йоацаш цIаьхха ног кагбаь кIаьнк. В. Шовхалов вигар Юкъерча Ачалкхерча больнице. ХIаьта Куштов, ше терапевт хиларах тарра, со хирург вац, са де гIо дац, районни больнице гIо аьлча а воалар. Бакъда, цо ништта аланзар, из сиха оарцагIваьлар унахочоа шийна ховчох юххьанцара гIо де. цул тIехьагIа МагIалбике дIахьожавир цо Шовхалов ХIана кIаьнк вийрзав, бакьда. Мухьмада даь гIо-новкъостал диц ца луш цун баркал оалаш ба кIаьнка да, нана. ХIаьта, кIаьнка шийна а нокха хилча а вицлургвац кIаьда кулг дола, Iимерза лор.

Ди тIехьа эргадувл вай мехкарча медицина хьалаш, юкъенхувл керда методаши препараташи. ХIаьта царех шиъ хаинахьа пайда эца ховш, уж наьха могашал лораяра тIадерладе ховш хила веза шийх лор аьнна цIи йоаккхаш вола саг. Из дика кхетадеш вола Куштов даим а къахьегаш ва медицина керда дадараш довза а шийбалха юкъехувла а гIерташ.

Дукха нийслу юрта цIаьхха вIалла дагадоацача хана: дийнахьа, бусса саг цамогаш хулаш йола моттигаш, хIаьта районерча больнице кхачалехь дика ха дIагIоргья. Цудухьа терапевтага кхаьи эггара хьалха юртара саг цамогаш хилча, нийслу аь бийса ныйча кхайкаш а. Даим царна гIо де нийча волаш, цхьан кха залонах йIу ца ньожа [illegible] хьаьоагIа Куштов.

Сона [illegible] хеташ цу тайпарча сагаьх массаза а ала дIайха дош корадоагIа.

Ц. АКБИЕВА, университета студентка.

ЭРСИЙ МОТТ — ДОТТАГIАЛА МОТТ

Селхан, Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университете шийболх дIаболабаь РСФСР лакхерчен юкъерча специальни дешара Министерства, СССР Iилмай Академе «Социалистически къамаш дегIадарца къамий меттай дегIаахара закономерносташ» тохкача Iилман совета, Къулбаседа Кавказа лакхерча школа Iилман центра регионально Iилман конференце.

Мехка а республика а юбилейшта хетаяьча, «Эрсий мотто Къулбаседа Кавказа къамий вахаре а цар литературни метташ дегIаккхувлача а дIалаьца моттиге» яхача цу конференце дакъа лоацаш ба Москвера, Майкопера, Элистера, Нальчикера, Алма-Атера, Ростовера, Орджоникидзера, кхыча городашкара Iилмай академикаш, вузашкара хьехархой: профессораш, Iилмай доктораш, кхыбараш.

Конференци хьайийлалар университета ректора М. П. Павлова, Цул тIехьагIа къамаьл даьккха Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. О. Бузуртанова белгалдаьккхар эрсий метто деррига къамаш а цар литература а дегIаккхувлача, къамашта юкъера доттагIал чIоагIдеча лаьца дакъа.

Белгалдаькха дела, конференце балха юкъе дакъа лоацаш СССР АПН член-корреспондент Ю. Д. Дешериев, Туркменски Iилмай Академе академикаш П. А. Азимов, Б. Ч. Чарыяров, Казахски ССР Iилмай Академе академик А. Т. Кайдаров, кхыбараш хилар.

Эрсий меттацара Кавказа къамий меттай лингвистически, лексически, кхыдола бувзамаш дувцаш бIаь совгIа доклад кийчъяьй конференцега.

Тахан конференце шоллагIа а тIеххьара а ди да. Цун доакъашхой болх беш хургба тайп-тайпарча секционни заседанешка.

С. АРЧАКОВ

Шахматаш

Москве дIайолаенный шахматех йола аргIанара межзональни турнир. Цун юкъе дакъа лоацаш ва дунен чIоагIагIвола виитта гроссмейстер. Цул хьалха хинна ши турнир чакхъяьнналр Рибли Золтан, Портиш Лайош (Венгри), Торре Эугенио (Филиппинаш), Смыслов Василий (СССР) кот а боалаш. Москве дIайолаенначa турнира а ништта къоастабергба дикагIа бола шахматисташ.

Массехк дош ала безам ба са турнира доакъашхоех. Къаьстта шийна терхам тIаозаш ва турнира эггара къонагIвола доакъашхо, бакинец Каспаров Гарри. Эггара хьалха лакхара говзал йолча шахматиста санна цун цIи дIахезар 1976 шера, кагирхошта юкъе цу шера цох хилар мехка чемпион. ништта СССР чемпион хул цох 1977 шера а.

ХIаьта 1980 шера кагирхошта юкъе дунен чемпион хул цох, 1981 шера Л. Псахисаца цхьана СССР чемпион а хул Каспаров.

Ништта дикача дешаца дуца доагIарех ва Львовера Белявский Александр а. Лакхе вийцача Каспаров санна кагирхошта юкъе дунен чемпион а шозза вай мехка чемпион а хиннав Белявский.

Москве хIана дIайолхача яхьашка дакъа лоацаш ба вай мехка къаьнагIа бола шахматисташ дунен экс-чемпион М. Таль, 57 шу даьнна вола Е. Геллер. Доазол арахьарча мехкацкарча шахматисташта юкъе, уж берригаш итт ва, ба ловзарга за кхара говзал йола У. Андерсон (Швеци), къона америкаинец Л. Кристиансен, Ф. Георгиу (Румыни), М. Кинтерос (Аргентина), кубинец Г. Гарсиа, Л. Сакс (Венгри), кхыбараш.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 СЕНТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

15 СЕНТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

14 СЕНТЯБРЬ

[illegible]

УКВ

[illegible]

15 СЕНТЯБРЬ

[illegible]

КУЛЬТБОЛХЛОЙ ХЬАША

Укх денош Ведана районна культура ЦIагIа шийболх дIаболийхьар районна культучреждений артистийна семинара. [illegible]

[illegible]

А. А. БЕРСАНОВ.

ТХА АДРЕС: [illegible]

НАШ АДРЕС: [illegible]

«Грозненски рабочий» издательствон типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. [illegible]